

ZÁZNAMNÍK

TEMATICKÉHO TURISTICKÉHO
ODZNAKU

KAŠNY A ERBY HISTORICKÉHO CHEBU

**ZÁZNAMNÍK TTO KAŠNY A ERBY
HISTORICKÉHO CHEBU**

Zpracoval: KČT, odbor Union Cheb

Vydal: KČT, odbor Union Cheb

První vydání: 2025

Klad listů TTO Kašny a erby historického Chebu

nastavení tisku: formát papíru A5, na šířku (do tiskárny se vkládá na výšku)

přední strana

zadní strana

přední strana

zadní strana

obálka	2,39	11,30	12,29
3,38	4,37	13,28	14,27
5,36	6,35	15,26	16,25
7,34	8,33	17,24	18,23
9,32	10,31	19,22	20,21

Klad listů není součástí záznamníku.

VÁŽENÍ TURISTIČTÍ PŘÁTELE,

připravili jsme pro vás další tematický turistický odznak, opět trochu netradiční.

V záznamníku jsou vyobrazeny kašny a erby na domech v Chebu. Při plnění záznamníku projdete téměř celé historické jádro města.

Doporučujeme plnění podmínek spojit s účastí na některých pochodech uvedených v turistickém kalendáři akcí Klubu českých turistů.

Příjemné zážitky při plnění záznamníku a na setkání s Vámi se těší

turisté z odboru KČT Union Cheb

MAJITEL ZÁZNAMNÍKU

Jméno a příjmení .....

Datum narození .....

Adresa bydliště .....

PSČ .....

Záznamník

číslo .....

Vydán dne

Datum vydání odznaku .....

Pod evidenčním číslem .....

Za KČT, odbor Union Cheb:

KAŠNA

Kašna je specifické české pojmenování pro umělou nádrž na vodu, které pochází z německého výrazu *Wasser kasten*. Kašny v jiných oblastech se nazývají též sebil. Původně ji tvořila obyčejná kamenná, dřevěná, někdy i plechová schránka, do které byla voda obvykle přiváděna z jednoduché trubky veřejného vodovodu. Kašny ale mohly být koncipovány i coby zcela samostatné zdroje vody, tedy ve spojení s obecní či městskou studnou či studánkou. Kašna je také prvek zahradní architektury používaný v sadovnické tvorbě.

Kašny sloužily většinou jako jediný zdroj vody pro obyvatele měst a obcí. Teprve od 16. století se v Česku začínají objevovat kašny různě architektonicky zdobené. Postupně byly více esteticky upravovány a doplňovány, jejich součástí se stávaly sochy a plastiky.

FONTÁNA

Fontána (z lat. *fons*, pramen) je ozdobná kamenná nebo kovová kašna s tekoucí nebo stříkající vodou, často doplněná vodotryskem nebo různými vodními kaskádami. Bývá zdobena figurálními motivy, plastikami nebo různými přepady. V současnosti se často doplňují světelnými efekty a proud vody je řízen počítačem.

CECHOVNÍ

Umístění: _____

+ EVIDENČNÍ LIST

- + +
- + Jméno a příjmení .....
- + +
- + Datum narození .....
- + +
- + Adresa bydliště .....
- + +
- + +
- + +
- + PSC .....
- + +
- + Záznamník vydán dne .....
- + +
- + Pod evidenčním číslem .....
- + +
- + Odznak splněn dne .....
- + +
- + Pod evidenčním číslem .....
- + +
- + Za KČT, odbor Union Cheb:

PODMÍNKY PRO PLNĚNÍ TTO KAŠNY A ERBY HISTORICKÉHO CHEBU

- najít všech 16 objektů
- jako potvrzení uvést požadované údaje u kašny nebo erbu
- plnění není omezeno časově ani členstvím v KČT
- po splnění podmínek zaslat nebo předat záznamník s vyplněným evidenčním listem na kontaktní adresu
- při zaslání poštou přiložit poštovní známku v ceně za 50 g hmotnosti zásilky pro zpětné zaslání záznamníku s odznakem
- záznamník vytisknutý z webových stránek bude zpoplatněn po jeho splnění při výdeji odznaku.

KONTAKTNÍ ADRESA

Werner Friedrich
Boženy Němcové 11
350 02 Cheb CZ
mob.: +420 608 159 711
e-mail: wfried@seznam.cz

CENA ZÁZNAMNÍKU   Kč + POŠTOVNĚ

Kašna, představující postavu mistra, tovaryše a učedníka, navržená sochařem Johannem Adolfem Mayerlem, byla slavnostně odhalena dne 6. června 1926 u příležitosti 50. výročí Chebského řemeslného spolku a 25. výročí založení Jednoty živnostenských společenstev politického okresu Cheb. Dekorativní mříž zhotovila zdarma firma Hermanna Ernsta a 33 bronzových historických cechovních znaků odlila zvonařská dílna Lorenze Pistoriuse. Slavnostní odhalení kašny bylo ukončeno slavnostním máváním praporem 23 řeznických tovaryšů na louce v Poohří. Po roce 1945 došlo k postupné devastaci kašny a ztrátě několika cechovních znaků. Ty po roce 1990 na své náklady zhotovil a daroval Chebu arch. Gütter z Fuldy a město spolu s bývalými německými spoluobčany v roce 1992 kašnu restaurovalo.

Památka, u které si počtou zejména němčináři. Na mříži na kovových znacích jsou starým písmem v němčině uvedeny názvy řemesel jednotlivých cechů.

DUDÁK

Umístění: _____

Kašna je ve špatném technickém stavu, je prasklá kamenná vana. Nyní je v majetku církve, její oprava se zatím neplánuje.

Umístění: Kamenná ul., kostel sv. Václava

Umístění: Židovská 401/18

Umístění: nám. Krále Jiřího z Poděbrad 499/49

Kašnu vytvořil chebský sochař Johann Adolf Mayerl. Počátky vzniku kašny spadají do roku 1923. Od jara tohoto roku žil Cheb intenzivními přípravami 2. německé putovní výstavy zemědělství a lesního hospodářství konané od 25. srpna do 10. září. Město se hodlalo návštěvníkům představit v tom nejlepším světle, a tak vedle zkrášlení jednotlivých ulic a obecních domů měla přispět k vylepšení jeho obrazu i nově zbudovaná kašna. Za jejím zřízením stála aktivita zdejšího výboru pro památkovou péči Egerländer Altbautenbund.

Bez větších ceremonií byla v ranních hodinách 4. srpna 1923 osazena plastika na své místo.

Dobový tisk vnímal kašnu jako dílo navazující na existující historické kašny na hlavním náměstí. Veskrze příznivý ohlas přispěl k novému pohledu na chebské kašny, které začaly být považovány za důležitý prvek městského prostoru utvářející a podtrhující malebnost historické zástavby.

KRÁSNÁ PASTÝŘKA

Umístění: _____

Umístění: nám. Krále Jiřího z Poděbrad 471/26

Umístění: nám. Krále Jiřího z Poděbrad 507/6

Umístění: Františkánské náměstí 35/6

Umístění: Kamenná 203/28

Kašna je součástí komplexu Františkánského kláštera. O podobě románské stavby kláštera a kostela mnoho nevíme, neboť při velkém požáru města v roce 1270 byly obě stavby zničeny. Klášterní, ovocná a zeleninová zahrada, na kterou navazoval uzavřený dvůr s pivovarem a hospodářskými budovami, byla koncem 30. let 20. století s otevřením národopisného muzea v zadní části konventních budov přeměněna na okrasnou. Po obsazení kláštera a internaci řeholníků při akci "K", kterou provedly orgány totalitního komunistického režimu v roce 1950, byla zahrada opět proměněna v zeleninovou zahradu, tentokrát školní. V září 2002 byla zahrada po nákladné rekonstrukci znovu slavnostně zpřístupněna veřejnosti.

HERKULES

Umístění: _____

NA ZÁVĚŘ

Několik dalších zajímavých objektů z historického centra města.

Umístění: Růžový kopeček 398/12

Umístění: Židovská proti 401/18

Alianční erb pochází z 18. století a byl sem přenesen z jiné stavby. Vlevo je orlice, vpravo jsou 3 hvězdy.

Ulice a čp.: _____

Od r. 1350 zde stála dřevěná kašna. Kamennou nádrž získala roku 1606, v roce 1681 byla na kašně postavena dřevěná socha od Petera Ecka a malíře Mistra Heinricha. Dřevěná plastika byla později nahrazena sochou „divého muže“ mávajícího kyjem, opírajícího se o štít s erbem města Chebu. Údajně představuje starého, tajemného německého hrdinného krále Alemana, který má připomínat německé založení města. Je to kopie sochy ze schodiště bývalé barokní radnice a dnešní galerie, zhotovené kolem roku 1728 sochařem Petrem Antonem Felsnerem. Socha na kašně vznikla asi o deset let později, alespoň podle dochovaného letopočtu na barokním členitém soklu – 1738. Kdo byl jejím autorem, zda sám Felsner, nebo někdo z jeho dílny, nevíme. Postava je někdy užívána jako symbol města.

ROLAND

Portál s erbem je cenný pro svou historickou hodnotu.

Stával zde pivovar Josefa Wildnera s výstavem cca 900 hl, kolem r. 1924 byl zrušen.

Umístění: _____

Ulice a čp.: _____

RODY NEZJIŠTĚNY

Alianční erb. Vlevo je erb řádu křížovníků s červenou hvězdou.

Ulice a čp.: _____

První kamenná kašna v Chebu z let 1481 – 1482 již nestojí, neboť byla v roce 1865 při budování Nádražní ulice odstraněna. Stavěl ji mistr Erhard Pauer z bavorského Eichstättu, stavitel pozdně gotické lodi farního kostela sv. Mikuláše. V roce 1523 byla dřevěná nádrž nahrazena kamennou a v roce 1528 na ní byla postavena dřevěná polychromovaná socha od malíře Mathese. Socha ozbrojence, vysvěcena na sv. Martina, byla podobná chebskému truhláři Barthovi a dostala proto ihned přezdívku Mart-Barth-Tischler. V roce 1591 byla nahrazena kamennou sochou ozbrojence v oděvu kolem r. 1500 s korouhví jako znamením svobodného tržního a soudního práva od sochaře Wolfa Henffa. Štít s městským znakem drží lev u levé nohy, u pravé pak je postava malého ozbrojence s taseným mečem v levici, v pravé ruce pak drží uťatou fousatou hlavu jako symbol městského hrdelního práva. I tato socha brzy dostala své chebské jméno Wastl. V roce 1966 byla socha restaurována sochařem Jožkou Antkem a v roce 1981 pak nahrazena kopií od sochaře J. Živného. Originál chebského kamenného rytíře byl přenesen do muzea.

SVATÝ MIKULÁŠ

Umístění: _____

GRAFF a HOLDORF

Dům patřil již roku 1531 rodině radních Graffů (uváděno též Gräff, Graf, Greff, Gref), 1604 - 11 Reinholdu Holdorfovi (také Holldorf, Holdorff), který vystavěl dnešní pěkný dům, vlastnil jej ale jen po 8 let a roku 1603 nad vchod umístil do kamene vytesané erby. Vlevo (obr. nahoře) je erb Holdorffů s tzv. mořským lvem, obludou s polovinou těla lví a polovinou rybí, vpravo (obr. dole) je erb Graffů s bodlákem. Letopočet 1600 označuje datum renesanční přestavby. Dne 24. února 1634 vstoupil dům do dějin města jako místo zavraždění Albrechta z Valdštejna. Od roku 1735 je dům v trvalém držení města, byl zde ubytován velitel městské pevnosti a od roku 1810 dům sloužil jako sídlo městských úřadů. V roce 1873 zde bylo ve dvou místnostech založeno městské muzeum. Protože část prostor ještě patřila chebskému magistrátu, v říjnu 1938 vstoupil do tohoto domu i říšský kancléř Adolf Hitler při své návštěvě Chebu.

Ulice a čp.: _____

V říjnu 1928 byla postavena kašna se sochou světce. Autorem návrhu je sochař Wilfert. Barokní socha sv. Mikuláše z Myry, někdy zvaného Mikuláš Divotvůrce, je z 18. století a byla vzata z lapidária v Městském domě. Na kašně je nápis: Postaveno 1928.

Žulová nádrž na půdorysu protáhlého osmiúhelníku má vypuklé boky. Uprostřed nádrže je na podstavci pískovcová, cca 90 cm vysoká socha světce sv. Mikuláše, patrona kromě jiných i námořníků, obchodníků a studentů. Levou rukou podpírá knihu, na níž jsou tři zlaté koule. S tímto atributem je spojeno několik legend:

- zchudlý šlechtic (někdy chudá rodina) měl 3 dcery a upadl do dluhů. Dcerám hrozilo, že skončí v nevěstinci, Mikuláš každé věnoval pytlík zlaťáků a tím je tohoto osudu ušetřil. Dluhy byly splaceny a každé ještě zbylo na věno. (Odtud pramení tradice mikulášské nadílky).
- Mikuláš vzkřísil 3 děti, které hostinský zabil. Samotný akt vzkříšení je asi přehnaný, zřejmě symbolizuje Mikulášovo přezkoumávání rozsudků a zachraňování nespravedlivě odsouzených před popravou.

ERBY

Erb (z něm. der Erbe – dědic, případně das Erbe – dědictví) je barevné grafické znamení, které označuje konkrétní osobu, resp. rod, a to zejména znakem umístěným na štítě. Štít se znakem je jediná povinná součást erbu. Vlastností erbu je jeho dědičnost a stálost. Věda, která se zabývá studiem erbů, se nazývá heraldika.

Blason (z francouzského „blason“ znamenající erb, znak, ale i heraldika; občas se používá **blazon**) je v heraldice formální slovní popis znaku (erbu).

Alianční znak (spojený) je označení pro zobrazení dvou znaků (erbů), které vyjadřuje alianci původních nositelů samostatných znaků. Zobrazení může být buď na jednom štítu (spojený znak), nebo jako dva štíty, u kterých je naznačeno, že k sobě patří. Důležitější z dvojice je vlevo (heraldicky vpravo), v případě manželských znaků (typický příklad aliančních znaků) je zpravidla manželův heraldicky vpravo.

WERNDL

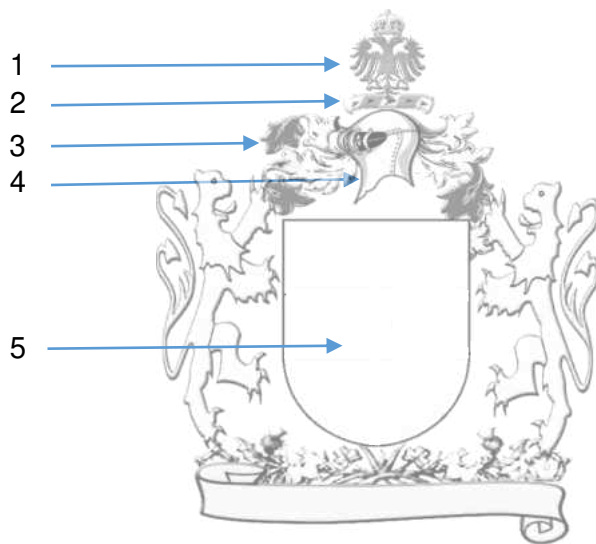
V horní části portálu je kamenný znak rodiny Werndlů, mlýnský kámen k mletí obilí. Na znaku je letopočet 1713 a iniciály purkmistra Johanna Josepha Werndla z Lehensteinu. Byl to význačný chebský měšťanský rod povýšený do šlechtického stavu.

Ulice a čp.: _____

MARTINI a SCHMIEDL

Alianční erb, levá strana odkazuje na rod Martini, možná Marii Magdalenu Martini roz. Schmiedl von Seeberg, pravá na rod Schmiedl ze Seeberka nebo Honigar von Seeberg, jejichž znaky jsou velmi podobné, neboť rody mají stejný původ.

Základní části erbu

1. Klenot
2. Točenice a helmovná koruna
3. Přikryvadla
4. Přilba
5. Štít

Ulice a čp.: _____

JUNCKER a AYCHLER

Alianční erb Junckerů (vlevo) a Aychlerů (vpravo) s letopočtem 1670, umístěný původně na náměstí v domě č. 5 pod Gablerovým domem.

Znak města 1961-1994.

Ulice a čp.: _____

MARTINI

Rodový znak rodu Martini s letopočtem 1707. Johann Philipp Martini byl purkmistrem v letech 1690–1700, do roku 1728 byla majitelkou domu vdova Magdalena. Rod Martini byl v letech 1638-1724 majitelem hradu v Podhradu (část Chebu).

Ulice a čp.: _____

CHEB

Město Cheb používá svůj historický znak, který potvrzuje historická práva a kontinuitu vývoje, dokazující zároveň významné postavení města v českých zemích. Vrátilo se tak k původní formě znaku z počátku 14. století, s barevným zvýrazněním od 16. století, který byl používán až do roku 1961.

Proč má Cheb ve znaku orlici?

Mezi někdejší svobodná říšská města, zvaná někdy též města císařská, náležel - byť pouze krátce – i Cheb. Ve znacích těchto měst dodnes nacházíme buď původní orlici, nebo pozdějšího dvouhlavého orla panovníků Svaté říše římské, jimž jako jediným svým pánům tato města přímo podléhala.“

Ještě připomeňme, že od roku 1961 do 90. let byl ve znaku města Chebu vyobrazen lev.

JUNCKER-BIGATTO

Stará chebská, původně patricijská, později rytířská rodina, které byl již v r. 1483 potvrzen erb. Jejich původní vlastní bylo údajně Vitorazsko na česko-rakouském pomezí. V období 13. - 17. století se 13 příslušníků této rodiny stalo chebskými purkmistry a také měli v držení četné hrady, tvrze a statky na Chebsku. Na konci 15. století jim byl polepšen znak a v polovině 16. století opětně a několikrát. Roku 1461 koupili od Šliků Seeberg (Ostroh), 1470 Pograth (Podhrad). V té době držel rod menší statky na Chebsku. Nejstarší linie, zvaná ruprechts-reuthská žila v Bavorsku, nejmladší větev žila v Prusku. Prostřední linie žila stále na Chebsku, kde vlastnila různé menší statky. Český stav svobodných pánů jim byl udělen v r. 1814 spolu s převzetím jména vymírajících svobodných pánů z Bigatto. Spolu se jménem a erbem baronů Bigatto převzala tato větev i jejich chebské statky a zámky, zejména Svojšín a Ošelín.

O jejich významu pro Chebsko svědčí i jejich erb v kostele sv. Mikuláše a Alžběty.

Rozkročený mladík je Juncker a drží řemdihy, klenot je týž mladík s řemdihy zkříženými.

Jméno se vyskytuje v několika podobách: Juncker, Junckher, Junker.

Ulice a čp.: _____
obr. vlevo

Ulice a čp.: _____
obr. vpravo